dával o právních jednáních, jež se před ním dála, »cejchnung nebo poznamenání« nejméně za přítomnosti tří šlechticů pod svou pečetí. Tento záznam má platnost až do vydání definitivní listiny s pečetí knížecí. Definitivní tato listina vydávala se z kanceláře jednou v roce, v pondělí, po neděli Letare. Při pečetění mají býti přítomny osoby volené z jednotlivých krajů opolsko-ratibořských. Při pečetění definitivních listů předkládaly se »cejchnunky«, které se během toho roku vydaly. O tom, co se pak s těmito cejchnunky stalo, v privilegiu se nepraví. Vracely se patrně zpět do kanceláře.

Prvé přesné a určité ustanovení o matrice v Opolsku-Ratibořskou máme v zemském zřízení opolsko-ratibořském z r. 1562 na fol. IX., v rozdílu VI. Je to přirozeno, neboť od r. 1532 máme již matriky opolsko-ratibořské v plné řadě zachovány.

Uvážíme-li vše, co jsme poznali ve svém pozorování našeho rukopisu, můžeme vysloviti tento závěr: Rukopis státního archivu vratislavského sign. Rep. 35 F Opp. Rat. 25 a je zbytkem nejstarší části opolsko-ratibořských matrik a jde v něm o skutečný počátek těchto matrik. Pravděpodobno jest, že tato část matriky vznikla před rokem 1532, patrně r. 1531 po vydání velkého privilegia knížete Hanuše jako důsledek tohoto privilegia. R. 1531 byly patrně soustředěny v knížecí kanceláří listy, vydané touto kanceláří v předcházejících létech a zapsány do nově založené matriky.

Dr. Karel Drbohlav:

Formy trestné viny podle nové osnovy unifikačního zákona trestního.

Mnohá trestní zákonodárství upouštějí od stanovení všeobecného předpisu o vnitřní stránce trestných činů a vyjadřují tuto v jednotlivých normách, kterými definují činy trestné. Jiná zákonodárství snaží se dáti všeobecnou normu o vnitřní stránce trestných činů, spokojujíce se pak v jednotlivých trestných normách, pokud je to ovšem možno, již jen uvedením zevnější činnosti. Ovšem jsou činy trestné, u kterých nutno, ač je dána norma všeobecná o vnitřní stránce trestných činů, vyjádřiti v definici trestní normou o činu trestném dané, vnitřní stránku ještě zvláště v této specielní normě.

Tak činí i nová osnova unifikačního zákona trestního.

O tom, který způsob stanovení vnitřní stránky trestných činů, theoreticky i prakticky lépe vyhovuje, nebudeme

tu rozhodovati. Jisto však, že při jednom i druhém způsobu zůstávají v mnohých případech vždy ještě velké pochybnosti, jak dlužno vnitřní stránku trestných činů posuzovati a ji rozhodnouti.

Příklady: Strojvůdce nedbaje znamení na stůj, chce způsobiti srážku, nikoli by usmrtil lidí, ale aby způsobil železnici materielní škodu. Srážka nastane, při které přišlo několik lidí o život a mnoho jich bylo těžce zraněno. Nebo starý, velmi známý případ Thomasův, který uvádí a řeší prof. Dr. Miřička ve svém spise: »O formách trestné viny a jich úpravě zákonné«. Případ jest tento: V roce 1875 měla vyjeti z Bremerhavenu do Ameriky loď »Mosela«, kterou Thomas dal na vysokou sumu pojistiti a kterou pak na širém moři chtěl pekelným strojem s nákladem i lidmi dáti zničiti, by získal pojištěnou sumu. Pekelný stroj měl explodovati dle výpočtů Thomasových v osmý den plavby, týž však explodoval již při dopravě na loď v Bremerhavenu a zabil a zranil mnoho lidí jednak na nábřeží jednak na lodi.

Jak řešena byla vnitřní stránka tohoto činu, jak ji řeší prof. Dr. Miřička nás tu ani nezajímá. Jak bude řešena dle nové osnovy, seznáme, až se obeznámíme s vnitřní stránkou činů trestných upravenou novou osnovou. Jen tolik budiž tu připomenuto, že většina trestních zákonodárství dává, pro podobné činy zvláštní trestní normy, kterými stanoví specielní trestné činy, při čemž okolnost, že lidé přišli o život anebo byli těžce zraněni, je zvláštní okolností, která podmiňuje nejtěžší tresty.

Jsou to delikty všeobecně nebezpečné povahy.

Stanoví-li trestní zákon na takový delikt v případě, že nastala smrt člověka, nejtěžší trest, jaký vůbec stanoví na př. trest smrti, jak činí čsl. trestní zákon (dříve rak.) v § 86 a 87, pak je tím takový případ prakticky vyřešen. Jinak je tomu, stanoví-li trestní zákony sice tresty velmi těžké, ale nikoli přece trest nejvyšší, ač tu bylo zmařeno třebas mnoho životů a čin stojí na nejvyšším bodě nesociálnosti. Tu naráží to na cit spravedlnosti, který velí, by uložen byl trest nejtěžší a proto konstruuje se po vnitřní stránce takový čin trestný, na který stanoví trestní zákon trest nejtěžší.

Avšak tyto trestné činy všeobecně nebezpečné povahy nejsou jedinými, při kterých rozhodnutí o vnitřní stránce působí vždy nemalé obtíže. Jsou to všecky činy trestné, při nichž pachatel směřuje ku dosažení určitého účelu, při tom však — ať již účelu toho dosáhne či také nikoli — porušuje svou činností také jiné právní statky nebo je ohrožuje tak, že toto porušení neb ohrožení spadá pod určitou trestní normu. Nová osnova unifikačního zákona trestního

chce se s vnitřní stránkou trestných činů vypořádati tak, že stanoví dvě formy trestné viny a pod tyto zamýšlí zařadit všecky druhy a způsoby vnitřní stránky.

V § 16 dává normu o úmyslu a nedbalosti definujíc v odst. 1. úmysl, v odst. 2. nedbalost.

Odst. 1. Úmyslně jedná, kdo věda, co činí, se pro čin i pro jeho výsledek rozhodne.

Odst. 2.: Nedbale jedná, kdo nezachová opatrnost, jakou zachovati mohl a měl proto neví, co činí nebo doufá, že z jeho činu výsledek nenastane.

Máme za to, že nechybujeme, tvrdíme-li, že osnova chce v pojmu úmyslu § 16, odst. 1. zahrnouti všecky ty způsoby vnitřní stránky, kdy pachatel jedná za dosažením určitého pod trestní normu spadajícího účelu i kdy jedná za dosažením určitého účelu, třebas i trestně irrelevantního, ale při tom jeho činností nastanou i výsledky jiné stejně však spadající pod jinou trestní normu a pachatelovi je známo neb aspoň určitě předvídá, že výsledky ty rovněž vzniknou.

Jinými slovy, zamýšlí tu osnova obdobně vysloviti to, co je vlastně již také stanoveno v § 1 tr. zák. českého (dř. rak.). Toto ustanovení bylo asi vzorem definice úmyslu podle nové osnovy. Neboť smysl § 1 tr. zák. českého je týž jako osnovy: »Ku zločinu žádá se zlý úmysl. Není tu však zlý úmysl jen tehdy, bylo-li právě na zlo, které je se zločinem spojeno, pomýšleno a o něm rozhodnuto před anebo při činnosti nebo opomenutí, ale i tenkráte, bylo-li něco z jiného zlého úmyslu provedeno neb opomenuto, z čeho to zlo, které tím nastalo, obyčejně povstává nebo snadno může povtati.« Tu je naznačen účel, za kterým pachatel jedná a jsou tu uvedeny i jiné trestné výsledky činnosti neb opomenutí. Na místo subjektivního momentu trestnosti t. j. podmínky, by pachatel následky znal anebo je alespoň předvídal, má ustanovení § 1 moment objektivní, t. j. takové objektivní okolnosti, dle nichž každý pachatel následky seznává neb alespoň předvídá.

Osnova pak volí subjektivní moment a chce ho zachytiti v obratu: »kdo věda, co činí«. Tím chce naznačiti, že pachatel zná důsledky svého činu nebo je předvídá, ví o nich. Tu zamýšlí osnova zachytiti nejen výsledky činnosti neb opomenutí, které jsou účelem jednání, ale i ty, které nejsou účelem, za kterým pachatel jedná, ale přece jednáním nastávají a nastanou a pachatel o nich ví. Tak rozuměti dlužno tomu, co osnova chce pod větami »kdo věda, co činí« říci.

Upozornil jsem již v přípomínkách uvedených k § 16 osnovy a podaných presidiem vrchního soudu v Bratislavě, jak nevhodný a nesprávný je pro obor trestního práva výraz, »kdo věda, co činí« v definici úmyslu a v definici nedbalosti: »a proto neví, co činí«. Je přece beze sporu, že trestní právo počítá jen s činnostmi »vědomými« a že činnosti »nevědomé« jsou z oboru trestního práva vůbec vyloučeny. Na př.: činnosti spáchané ve spánku nebo v úplném pominutí smyslů a pod.

S tohoto stanoviska jsou oba výrazy: »kdo věda, co činí«, »a proto neví, co činí« použity v definicích o formách trestné viny úplně nesprávně. Správně snad chtěla tu osnova stanoviti: »kdo věda o trestnosti činu a jeho výsledcích se pro čin i pro jeho výsledek rozhodne«.

V této definici zlého úmyslu chce osnova obsáhnouti jednak zlý úmysl v užším a běžném smyslu t. j. vůli pachatelovu, by činností neb opomenutím dosáhnul určitého jím žádaného účelu i tu formu viny trestné, kterou původní prvá osnova definovala v § 14., jako vinu vědomou: »Vědomě jedná, kdo zná všechny skutečnosti zakládající trestnost jeho činu.«

Původní prvá osnova trestního zákona uváděla tři druhy trestné viny: úmysl, vinu vědomou a nedbalost. Element úmyslu je účel, za kterým pachatel jedná. »Kdo jedná za tím účelem, aby způsobil výsledek v zákoně uvedený, jedná úmyslně.

Element viny vědomé je vědomí o skutečnostech, které zakládají trestnost činu.

Z těchto definic seznáváme: činy úmyslnými mohou býti jen ty činy trestné, které jsou za takové prohlášeny jen vzhledem ku výsledku. Tedy jen činy, u nichž se předpokládá vždy výsledek (Erfolgdelikte). Na př. trestné činy proti životu a tělu. Činy, při terých není takových výsledku, jsou páchány vždy jen vinou vědomou. Tak praví se výslovně v odůvodnění prvé osnovy k § 14.

Kdežto v uvedených formách trestné viny dle prvé osnovy je moment trestnosti vyjádřen, v nové osnově tento moment trestnosti vůbec není uveden. Moment trestnosti se tu jen předpokládá. Praví-li se tu, »se pro čin i pro jeho výsledek rozhodne«, rozuměti tu je pro »trestný« čin, pro jeho výsledek v zákoně uvedený t. j. trestním zákonem zapověděný. Uvádí-li se: »i pro jeho výsledek« rozuměti tu dlužno v tomto bodě jen trestné činy výsledné t. j. činy, které jsou za takové prohlášeny jen vzhledem k výsledku.

Při rozhodnutí spáchati trestný čin a přivoditi trestný výsledek pranic pak již na tom nezáleželi, je-li onen výsledek,

pro který se pachatel rozhodl, účelem čili nikoli. Pachatel věda o tom, že taký a taký výsledek nastane a přece se proň rozhodne, výsledku tomu chce, ať již je mu účelem, kterého zamýšlí činem trestným dosáhnouti, či mu účelem není a vůbec je mu lhostejno, nastane-li vedle účelu sledovaného ještě jiný výsledek — ovšem vědomý, — ba pachatel by si se svého stanoviska po případě i přál, aby tento jiný výsledek vůbec nenastal. Na př. pachatel chce spáchat atentát na panovníkovi, kterého chce zavraždit. Hodí pumu pod automobil, v němž panovník jede ještě s ministerským předsedou a dvěma ministry. Pachatel ví o tom, že, vybuchne-li puma jim vržená pod automobilem, budou všichni mrtví. Jemu však nejde ani o ministerského předsedu ani o ministry a přál by si spíše, by tito nezahynuli. Je jejich přívržencem. Jemu jde jen o to, by usmrtil panovníka — to je jemu účelem jeho činu. Puma vybuchne, náhodou však panovník je jen poraněn a zůstane na živu, kdežto všichni ostatní jsou na místě usmrceni.

Je-li dle trestní normy podmínkou skutkové povahy vraždy po vnitřní stránce, by pachatel jednal v úmyslu přivoditi smrt určité osoby a je-li třeba, by mu smrt, této osoby byla účelem a není-li tu takového ustanovení, jaké shledáváme v § 134 tr. zák. českého (dř. rak.) že z toho nastala smrt jeho anebo j i n é h o člověka, pak nepůjde tu v tomto případě o vraždu dokonanou, nýbrž jen o pokus a o usmrcení jiných lidí, které dle příslušných předpisů toho kterého trestního zákona spadá pod jinou specielní trestní normu. Podle definice úmyslu v nové osnově šlo by tu o dokonanou vraždu. Neboť pachatel věděl, určitě předvídal, že, vybuchne-li puma, budou lidé usmrceni a počítaje s tímto výsledkem, přece se rozhodl pro čin i pro jeho výsledek.

Pro takové případy netřeba pak osnově vůbec dávati nějaké specielní normy pro nastalé usmrcení jiných osob. Je tu vždy výsledek úmyslně přivoděný.

Bylo by ovšem nesprávné domnívati se, že nová osnova chce pojem úmyslu vůbec (jednání za účelem v zákoně uvedeným) nahraditi formou viny vědomé tak, jak ji normovala původní první osnova. Dle této osnovy jsou delikty, u nichž moment trestnosti je ve výsledku, pokud tento výsledek není účelem činnosti neb opomenutí, ale pachatel o tomto výsledku ví, pak všecky ostatní delikty, při kterých již činnost aneb opomenutí samy o sobě nebo se zřetelem na okolnosti, za kterých se podnikají, které však nezpůsobují žádného výsledku alespoň ne trestně relevantního, páchány jen vinou vědomou: »V ě d o m ě j e d n á, k d o z n á v š e c h n y s k u t e č n o s t i z a k l á d a j í c í t r e s t n o s t j e h o č i n u«.

Jinak je tomu dle osnovy nové.

Tu jsou všecky delikty, pokud nejsou páchány jen nedbalostí, úmyslnými. Pokud jde o delikty s výsledkem, není vlastně žádného rozdílu mezi těmi delikty, při kterých pachatel jedná za určitým výsledkem v zákoně uvedeným a které jsou dle původní první osnovy delikty úmyslnými, a delikty, při nichž výsledek pachatel jen předvídá, t. j. výsledek mu připadl na mysl a o něm ví, že nastane. Všecky tyto delikty, ať výsledek je účelem činnosti nebo opomenutí pachatelovy, nebo ať pachatel jen o tomto výsledku ví t. j. na mysl mu připadl, jsou dle nové osnovy vždy úmyslnými. Neboť nová osnova formy viny vědomé nezná.

A se stanoviska psychologického nelze proti tomu ani ničeho namítati. Jestliže pachateli tanul na mysli výsledek jeho činnosti nebo opomenutí a vzdor tomu přece se k této činnosti neb opomenutí rozhodl, pak nemůže býti s trestně právního stanoviska relevantní ta okolnost, je-li výsledek ú č e l e m pachatelovým.

Je ovšem nepochybno, že v tom případě, sleduje-li pachatel svým činem určitý účel, mohou tu býti mnohé okolnosti, které trestnost činu podstatně zvyšují. Na př.: dlouhá příprava k činu, rozvaha ku provedení činu a pod. A naproti tomu rozhodnutí o provedení činu jen při pouhém vědomí o výsledku může nastati až při výkonu činu samotném beze vší přípravy, beze vší rozvahy, beze všeho rozmyslu a pod. Není ovšem vyloučeno, že všecky tyto těžší okolnosti s trestního stanoviska relevantní mohou tu býti, spadati v jedno jak při výsledku, který je účelem, tak i při výsledku jen vědomém. Na př.: Pachatel atentátu na panovníka předpokládá, že panovník pojede v automobilu sám, promyslí si pro ten případ provedení atentátu a učiní náležité přípravy. V posledním okamžiku však vidí, že v automobilu jedou s panovníkem ještě tři jiné osoby. V tomto okamžiku připadne mu na mysl, že budou i tyto tři osoby usmrceny, ale vzdor tomu se ihned rozhodne atentát provésti.

Tyto okolnosti mohou býti s trestně právního stanoviska tak relevantní, že odůvodňují nejen mnohem přísnější trest u stejně kvalifikovného trestného činu, ale i mnohem těžší kvalifikaci činu, ba i mnohem těžší skutkovou povahu činu. Srovnej na př. vraždu a zabití v mnohých trestních zákonech (vyjímaje trestní zákon český dř. rak., který stanoví zcela různou povahu vraždy a naproti ní zabití). Ve většině trestních zákonů je vnitřní stránka vraždy a zabití stejná (kdo jiného úmyslně usmrcuje) a rozdíl mezi nimi spočívá jen v tom, že vražda je úmyslné usmrcení s rozvahou a zabití úmyslné zabití bez této rozvahy.

Ale tyto okolnosti, třebas odůvodňovaly mnohem trestnější povahu trestného činu, nemění nic na vnitřní stránce

činu trestného, na rozhodnutí o provedení činu i jeho výsledku. Zůstává vždy jen rozhodnutí o činu a jeho výsledku při vědomí o následcích činu.

Dle nové osnovy je tedy úmyslem vědomí o všech skutečnostech, které zakládají trestnost činu. V těchto skutečnostech je pak obsažen i výsledek, který zakládá trestnost, ať již výsledek ten je účelem anebo jen výsledkem vědomým.

Definice úmyslu daná v § 16 osnovy je všeobecná, platná pro všechny činy trestné. Je-li to vůle zákonodárcova, by všecky trestné činy, které mají vnitřní stránku takovou, jako osnova v § 16 jmenuje úmyslem, pak není třeba — a nebylo by to ani logické — by byla vyjádřena vnitřní stránka trestného činu ještě zvláště ve specielní trestní normě trestný čin definující a sice vyjádřena tak, že byl by výsledek činu prohlášen jeho účelem. Na př. kdo proti jinému jedná v úmyslu, by ho usmrtil atd. Je ovšem nepochybno, že při některých činech trestných zejména u těžkých — bude se zákonodárce přece jen rozpakovati, by spokojil se jen tou vnitřní stránkou, kterou definuje se v § 16 osnovy úmysl. Může pak ovšem stanoviti ve specielní trestní normě zvláštní, řekněme přísnější podmínky vnitřní stránky trestného činu — úmyslu. V takových případech vytýká pak zákon ve specielní trestní normě zvlášť úmysl, kterého požaduje ku založení vnitřní stránky trestného činu. Obyčejně tak zákon činí, že ustanovuje: »Kdo v úmyslu, aby atd.« Srovnej některá ustanovení o specielních deliktech na př.: § 3: Hlavy: O trestných činech proti republice a její bezpečnosti: »K d o v ú m y s l u, a b y t í m o p a t ř i l s o b ě n e b o j i n é m u p r o s p ě c h n e b o a b y p o š k o d i l r e p u b l i k u a j.« V takových případech specielního stanovení úmyslu, nestačí k založení skutkové povahy trestného činu po stránce vnitřní ten úmysl, který je stanoven ve všeobecné jeho definici v § 16. Nestačí tu pouhé vědomí, že naznačený výsledek nastane, nýbrž pachatel musí za dosažením tohoto výsledku jednati.

Jestliže zákonodárci stačí k odůvodnění trestnosti činu takový vnitřní poměr pachatele ku zevnější činnosti, jaký je pod pojmem úmyslu uveden v § 16 osnovy, pak sotva možno se stanoviska trestně právního schvalovati, že v jednotlivých případech trestných zvlášť stanoví ještě přísnější podmínky pro existenci úmyslu. Nebude přece nikdo vážně tvrditi, že čin, o jehož trestuhodných následcích vím, a vzdor tomu se pro něho i jeho následky rozhodnu, je méně associální než čin, k jehož výsledku činností svou přímo směřuji. Oba činy t. j. stanovisko pachatelovo při obou těchto výsledcích je stejně associální, zavržení a trestu hodné.

Je snad méně trestuhoden pachatel, který v úmyslu přivoditi smrt jednoho člověka, usmrcuje tohoto jednoho člověka, než ten pachatel, který věda, že při vržení a výbuchu pumy přijde mnoho lidí o život, přece čin provede?

V novějších zákonech vůbec ať trestních, ať finančních v trestně důchodkových ať policejních, nahrazuje se pojem úmyslu jen vědomím. Pro obor práva trestního není třeba úmyslu v logickém smyslu t. j. vůle pachatelovy směřující ku dosažení určitého účelu, stačí k odůvodnění trestnosti jen vědomí o zapovězeném trestuhodném výsledku.

Proto dlužno stanovisko osnovy, pokud se týče úmyslného jednání v § 16 odst. 1., jen schvalovati. Ovšem nelze souhlasiti s dikcí, které osnova užívá k vyjádření svého stanoviska. Dikce ta jest nejenom nepřesná, ale úplně nesprávná a vůbec nevyjadřuje to, co osnova chce stanoviti.

Osnova si snad dobře neuvědomuje, jaký význam a smysl mají s trestně právního stanoviska věty: »k d o v ě d a, c o č i n í«. Opak smyslu těchto vět je pak: »k d o n e v í, c o č i n í«. I toho opaku používá osnova v odst. 2. § 16 ku stanovení pojmu nedbalosti.

Již ze souvislosti těchto obou obratů je patrno, že smysl jimi naznačený nehodí se ku stanovení trestně právních pojmů v oboru trestního práva. Trestní právo počítá vždy jen s činnostmi »v ě d o m ý m i«. Činnosti »n e v ě d o m é« jsou z trestního práva vůbec vyloučeny. Na př.: činnosti spáchané ve spánku, v úplném pominutí smyslů, v náměsíčnictví a pod. Proto nemůže býti pro trestní právo pojmovým znakem úmyslu: »kdo věda co činí« a nedbalosti »a proto neví, co činí«. Znak »kdo věda, co činí« je podstatou i činu spáchaného z nedbalosti, poněváč činnost, o které pachatel neví, že ji podniká, činí, (neví, co činí) nespadá vůbec do oboru práva trestního.

Již v připomínkách, které jsem podal ku všeobecné části, hlava I. nové osnovy, poukázal jsem na neudržitelnost slovné definice úmyslu a nedbalosti. Pojmy tyto jsou v osnově sice dobře myšleny, ale špatně vyjádřeny. Trestní zákonodárce zakazuje některé činnosti vůbec, jiné jen se zřetelem na okolnosti, za kterých se páchají a jiné s ohledem na výsledek jimi způsobený.

Vyložili jsme již napřed, že činy trestné spáchané činnostmi zakázanými, dále činy trestné spáchané za okolností, které trestnost činu zakládají a pachatel tyto okolnosti zná, a konečně trestné činy, spáchané činnostmi, které způsobily výsledek, v zákoně jako trestný uvedený a pachatel, ač mu na mysl připadlo, že výsledek nastane (ba ho dokonce i chtěl) přece se pro čin i výsledek rozhodl, jsou vesměs úmyslnými.

A dle toho odpovídala by požadavkům úmyslu tu uvedeným asi tato definice:

»Kdo jedná, by spáchal trestný čin, a zná-je skutečnosti i výsledky činu trestnost zakládající, přece se pro čin a výsledek rozhodne, jedná úmyslně.«

Při tom pak zůstává otevřena otázka, jak posuzovati nastalé porušení neb ohrožení právních statků, kterého pachatel nepředvídal, ba dokonce snad ani nemohl předvídati.

Je samozřejmé, že takovéto porušení neb ohrožení, které pachatel nepředvídal, které snad ani nemohl předvídati anebo v nejlepším případě snad jen za určitých předpokladů a při náležité opatrnosti a bedlivosti předvídati jen mohl, nelze považovati za úmyslné. Takové porušení neb ohrožení je buď jen zaviněné nebo vůbec ani zaviněné není. Přece však bylo způsobeno činností trestnou t. j. činností, která byla vykonána za tím účelem, aby byl spáchán trestný čin.

Neschází ani názor, že pro takové případy bylo by třeba de lege ferenda stanoviti zvláštní formu viny. Vina ta záležela by jen v tom, že pachatel jedná v úmyslu spáchati trestný čin. Lhostejno pak, mohl-li nebo nemohl-li pachatel porušení neb ohrožení předvídati. Okolnost, že je předvídati mohl, je jen důvodem pro určení vyšší trestní sazby. Máme však za to, že netřeba stanoviti tu zvláštní formu trestní viny. — i pro tyto případy stačí trestná forma nedbalosti. Mohl-li pachatel porušení neb ohrožení předvídati, jde tu o formu viny, — nedbalost —, která dostala v theorii název culpa dolo determinata. Okolnost, že pachatel jednal v úmyslu spáchati trestný čin, může dojíti výrazu v trestní sazbě.

Nemohl-li pachatel porušení neb ohrožení předvídati, pak je porušení neb ohrožení to trestně irrelevantní. Pachatel je zodpověden jen za svůj úmyslný čin trestný a okolnost, že nastalo porušení neb ohrožení i jiných právních statků, může se státi relevantním při určení vyšší trestní sazby na tento úmyslný čin. Zvláštního však ještě činu trestného toto nezaviněné porušení neb ohrožení již více nezakládá.

Naproti úmyslu stanoví odst. 2. § 16 osnovy nedbalost. Hlavní rozdíl mezi úmyslem a nedbalostí chce osnova vytýčiti slovy: »a proto neví, co činí«. Do jaké nesprávnosti tu upadá, již pověděli jsme napřed.

Chceme-li seznati, v čem spočívá moment nedbalosti, co chce osnova v této formě trestné viny stanoviti a jak by to měla vyjádřiti, je nám si především uvědomiti, jaké trestné činy možno nedbalostí spáchati. Trestné činy spáchané činností, kterou trestní zákon samu o sobě jako takovou zakazuje, jsou vždy jen úmyslné. Nedbalost je tu vyloučena. Trestné činy, které jsou za takové prohlášeny jen se zřetelem na okolnosti trestnost činu zakládající, jsou též zpravidla jen úmyslnými a jen výjimkou a jen v ně-

kterých trestních zákonech mohou býti spáchány i nedbalostí. Na př. křivá svědecká výpověď a přísaha spáchaná z nedbalosti (§ 221 trest. zák. dř. uher.).

Zbývají pak tu jen delikty s výsledkem trestnost zakládajícím. Jen pro ty platí hlavně forma trestné viny: nedbalost. To vyjádřila i původní prvá osnova v odůvodnění, praví-li: »náleží-li k pojmovým znakům trestného činu nějaký výsledek, je k vině vědomé třeba, by vinník věděl, že výsledek ten nastane. Nestačí, věděl-li, že výsledek nastati může, představoval-li si tedy výsledek toliko jako možný. To mohlo by zakládati jen nedbalost«.

V tom spatřuje původní první osnova rozdíl mezi vinou vědomou a nedbalostí.

Poslední nová osnova nezná formu viny vědomé zahrnujíc tuto formu pod pojem úmyslu. Na pojmu nedbalosti, jak ho určuje původní první osnova, nechce však ani poslední osnova ničeho měniti. Z toho pak následuje, že tato poslední osnova vidí též rozdíl mezi pojmem úmyslu jí stanoveným a pojmem nedbalosti právě jen v tom, v čem ho spatřuje původní první osnova.

Jak již naznačeno, týká se rozdíl ten jen činů trestných, při nichž výsledek zakládá trestnost a výjimečně dle některých trestních zákonů i těch činů, jichž trestnost je odůvodněna zvláštními okolnostmi, za kterých byly spáchány. Uvědomujeme-li si tedy, že při úmyslu pachatel je si vědom, ví, že výsledek trestnost činu zakládající nastane, kdežto při nedbalosti pachatel jen předvídati může, že výsledek ten nastane nebo může nastati, a hledíme-li k definici nedbalosti odst. 2. § 16 osnovy, pak dospíváme ku seznání positivního obsahu formy trestné viny na tomto místě stanovené: »K d o p ř i n á l e ž i t é o p a t r n o s t i, k t e r o u z a c h o v a t i m o h l a m ě l, m ů ž e p ř e d v í d a t i, ž e v ý s l e d e k t r e s t n o s t č i n u z a k l á d a j í c í n a s t a n e«.

Osnova stanoví pojem nedbalosti ve formě negativní: »kdo n e zachová opatrnost, jakou zachovati mohl a měl« — a jen druhou eventualitu ve formě positivní: »nebo doufá, že z jeho činu výsledek nenastane«. Zdálo by se, že v této formě nedbalosti, kterou osnova stanoví, je jiný obsah, než k jakému jsme dospěli ve formě positivní. Dle definice osnovou volené zdálo by se, že nic na tom nezáleží, mohl-li pachatel výsledek předvídati čili nic. Moment nedbalosti záležel by jen v tom, že nezachoval tu opatrnost, jakou zachovati mohl a měl anebo, že předpokládal, že výsledek nenastane, že však při náležité opatrnosti tak předpokládati neměl. Jak již uvedeno, je mezi negativní formou osnovy a positivní formou, kterou jsme napřed vyvodili, rozpor jen zdánlivý. Aby tu nebylo nedbalosti, třeba, by ten, kdo čin vykonává, jednal s takovou opatrností, by

si uvědomil všecky možné následky činu, by je všecky předvídal, pokud ovšem je předvídati mohl a měl. Opatrnost, kterou zákon vyžaduje, spočívá právě v předvídatelnosti možných následků činu. Tato předvídatelnost je právě výplní trestnosti v § 16. odst. 2. osnovy. Osnova vykládá, co rozumí pod nezachováním opatrnosti, tak, že pachatel proto neví, co činí nebo že sice ví, co činí, ale doufá, že škodlivý výsledek nenastane. Výraz: »neví, co činí« vztahuje osnova nepochybně jen na výsledek činu tak asi, že tím chce značiti že pachatel neví, co z jeho činu může vzejíti a vzejde. Výraz »doufá, že z jeho činu výsledek nenastane« je dán pro ty případy, ve kterých pachatel sice předvídá, že výsledek může nastati, ale přece kloní se ku přesvědčení, že výsledek ten nenastane.

Při tom osnova již dále pranic nerozeznává, za jakým účelem pachatel jedná, či účelem dovoleným aneb aby spáchal trestný čin. I pro tento druhý případ platí nedbalost v § 16 odst. 2. definovaná. Na př. Pachatel chce sousedovi způsobiti škodu tím, že mu zamýšlí zastřelit drahého psa. Pes běží přes zahradu a v blízkosti, kudy běží, stojí člověk. Pachatel má za to, že člověka nezasáhne. Střelí, psa usmrtí, ale při tom poraní těžce i člověka. Jde tu o úmyslný čin trestný poškozením cizího majetku a o těžké poškození na těle spáchané nedbalostí stejně tak, jako kdyby pachatel nechtěje spáchati žádný čin trestný, vystřelil jen tak na zdařbůh do vzduchu. Ovšem připomenouti nutno, že specielní ustanovení trestních zákonů o činech trestných neprohlašují všecky činy, při kterých nastal škodlivý výsledek jen nedbalostí, za činy trestné. Za také prohlašuje hlavně jen činy proti bezpečnosti těla a zdraví a poškození cizího majetku způsobením požáru nedbalostí.

Nepatřil by sice do výkladu o všeobecných formách trestné viny ve všeobecné části normovaných, poukaz na zvláštní případy norem o jednotlivých činech trestných, ve kterých je stanovena oproti všeobecným formám trestné viny, trestná vina zvláštní, která nespadá pod všeobecné formy trestné viny.

Případy ty jsou ve všech trestních zákonech při trestných činech proti integritě těla a zdraví.

Poněváč i tu — ač jen ve specielní části při jednotlivých činech trestných — je vytčena určitá forma trestné viny, dlužno se v souvislosti i o ní zmíniti. Jedním a týmž činem možno porušiti neb ohroziti několik různých právních statků a může tu býti co do vnitřní stránky pachatelovy ku těmto porušením neb ohrožením různá forma trestné viny. Uvedli jsme již, že může tu býti dle trestních zákonů o specielních trestných činech několik trestných činů s toutéz anebo s různou formou trestné viny. Řekli jsme též, že na místo, by se v některých případech stanovilo ně-

kolik trestných činů, spokojuje se trestní zákon s trestným činem jen jediným a nahrazuje porušení neb ohrožení dalších právních statků vyšší sazbou trestní na jeden jediný trestný čin. Při jednotlivých činech trestných — hlavně proti integritě těla a zdraví — přihází se, že činem nastává větší a těžší výsledek než pachatel zamýšlí nebo vůbec ví, že nastane. To stává se při činech proti určitému právnímu statku a tento právní statek dozná toto větší a těžší porušení neb ohrožení.

I pro takové případy mají trestní zákony zvláštní ustanovení, jež záleží buď v tom, že při témže trestném činu stanoví se přísnější trestní sazba, nebo stanoví se nový, přísnější trestný čin aneb alespoň těžší kvalifikace téhož trestného činu.

Osnova neopomíjí v tom směru dáti příslušné ustanovení. Činí tak všeobecnou normou v § 17 a pak v trestních normách při jednotlivých specielních trestných činech.

Než osnova si tu ani neuvědomuje, že tu vlastně je normována nová forma trestné viny.

Paragraf 17. praví: »Neustanovuje-li zákon jinak, platí vyšší trestní sazba stanovená pro případ, že z činu nastane těžší výsledek, jestliže vinník tento výsledek aspoň mohl předvídati«.

Ustanovení to může míti význam při činech trestných spáchaných tak úmyslně jako i nedbale. Jedná se tu o těžší výsledek, o kterém pachatel nevěděl, že nastane, ale mohl ho alespoň předvídati.

Je otázka, je-li tu vyjádřena nedbalost normovaná v § 16 odst. 2.

Mělo-li by ustanovení § 16 odst. 2 na mysli jen takové činy, které nesměřují ku spáchání trestného činu, pak jistě ustanovení § 17. nekryje se s normou o nedbalosti. Neboť ustanovení § 17 je dáno hlavně pro takové činy, kterých účelem je spáchati trestný čin. Ovšem nelze však ani vyloučiti, že ustanovení to může míti platnost i u činů, které nesměřují ku spáchání činu trestného. A budou to i tu případy časté. Na př. nedbalostí zaviněná nehoda automobilová, při které vedle těžkých poškození na těle nastala i smrt.

§ 17 ponechává zákonodárci úplně volné pole, by při jednotlivých činech trestných postihl přísněji čin, který má za následek těžší následek i tehdy, nevěděl-li pachatel, že tento následek nastane, ba po případě i tenkráte, nemohl-li ho pachatel ani předvídati — ať zákonodárce činí tak stanovením vyšší trestní sazby ať přísnější kvalifikací téhož trestního činu ať normováním nového přísnějšího činu trestného. (Srovnej menovitě § 6, 8 a 9 osnovy v hlavě o trestných činech proti životu a tělu.)

A kdybychom v předvídatelnosti těžšího výsledku mohli v § 17 spatřovati tu formu trestné viny, jaká stanovena je v § 16 odst. 2., jistě není tato forma trestné viny vyjadřena v těch specielních ustanoveních jednotlivých činů trestných, u kterých se vůbec předvídatelnost § 17. o těžším výsledku ku větší trestnosti činu nežádá.

Vždy mluví se v těchto případech o větší trestnosti nastalého těžšího výsledku, aniž by se myslelo na to, že je tu též stanovena forma trestné viny. Trestnost těžšího výsledku není tu v těchto případech podmíněna ani předvídatelností výsledku, je odůvodněna pouze tím, že spáchán byl trestný čin a těžší výsledek nastal.

Obyčejně je stanovena tato zvláštní forma trestné viny v těch případech, ve kterých se činem porušuje neb ohrožuje určitý právní statek a při tom tentýž právní statek doznal právě většího nepředvídaného porušení. Typické jsou tu trestné činy proti tělesné integritě. Ale k odůvodnění této zvláštní formy trestné viny není totožnosti právního statku ani bezpodmínečně třeba. I tehdy, směřoval-li čin ku porušení neb ohrožení určitého právního statku, a nastalo porušení neb ohrožení i jiných právních statků stanoví se v mnohých trestních zákonech také tato zvláštní forma trestní viny při jednotlivých trestných činech. Namnoze však žádá se alepoň to, co ustanovuje § 17. osnovy. (Sr. na př. § 86 posl. věta, § 167 a) tr. zák. dř. rak.)

Je samozřejmé, že o těžším výsledku možno mluviti jen při těch činech, které směřují ku porušení téhož právního statku.

Nová osnova unifikačního zákona trestného má tedy toto schema forem trestné viny.

A) všeobecné:

I. Úmyslnými jsou činy:

1. páchá-li vinník činnost, která sama o sobě je trestní normou zakázána a přestoupení zákazu prohlášeno je činem trestným,

2. rozhodl-li se pachatel čin spáchati:

a) znal-li skutečnosti trestnost zakládající,

b) věděl-li, že nastanou výsledky činu, které zakládají trestnost činu.

II. Nedbalostí mohou býti spáchány:

1. činy, které jsou prohlášeny za trestné jen proto, že byly spáchány za okolností, které zakládají trestnost (toto jen ve výjimečných případech),

2. činy, které prohlášeny jsou za trestné se zřetelem na jich výsledky.

Nedbalost u obou druhů těchto deliktů záleží v tom, že pachatel při náležité opatrnosti, kterou zachovati mohl a

měl, mohl nahlédnouti, že skutečnosti trestnost činu zakládající, tu jsou, resp. že výsledky činu, pro které čin je prohlášen za trestný, mohou nastati.

B) specielní:

Zodpovědnost stanovená pro pachatele při specielních normách o jednotlivých činech trestných:

1. za porušení neb ohrožení jiného právního statku než toho, o němž pachatel věděl.

2. za těžší nastalý výsledek.

Tu jsou pak stanoveny dva druhy trestné viny:

1. spáchání trestného činu (ať úmyslného ať jen z nedbalosti) a nastalé porušení právního statku nebo těžší výsledek, které pachatel mohl předvídati,

2. spáchání trestného činu (ať úmyslného ať jen z nedbalosti) a nastalé porušení právního statku, nebo nastalý těžší výsledek, které pachatel ani nemohl předvídati.

Jak zřejmo, je v obou druzích této specielní formy trestné viny společný ten moment, že je tu spáchán čin trestný ať úmyslný ať jen z nedbalosti.

Seznáváme tedy, že je to forma trestné viny determinovaná činem trestným.

Sudca Markovič, Bratislava:

Patrí stíhanie dospelých osôb pre §§ 64 a 66 prest. zákona do pôsobnosti riadnych súdov?

Senát mládeže istého krajského súdu na Slovensku zrušil na návrh obžalobcu mládeže rozsudky súdu mládeže, ktorými tento v jednom prípade oslobodil podľa § 326/2 tr. por. dospelého pachateľa a v prípade druhom uznal vinnými dve dospelé osoby pre § 64. prest. zák., a to z dôvodu zmätočnosti podľa § 384 č. 4 trp., lebo vraj podľa § 56 zák. o trestnom súdu nad mládežou prestupky podľa §§ 64 a 66 prest. zákona trestného patria do výlučnej príslušnosti obecných súdov, keďže podľa posl. odst. poznámok pri § 56. cit. zák. prestupky tieto bezpodmienečne sa prikazujú do príslušnosti okresných súdov, čo dľa ďalších slôv tohože odstavca sa má vykladať tak, že patria bezpodmienečne do kompetencie okresného súdu ako obecne príslušného a nie tedy do príslušnosti súdu mládeže.

Tuláctvo a žobráctvo, o ktorých cit. dva paragrafy hovoria, je ohniskom zločinnosti vôbec. Pachatelia obzvlášť majetkových deliktov a zpomedzi nich väčšina t. j. tak zvaní zločinci z povolania, ale aj zločinci príležitostní vychodia z radov tulákov a žobrákov. Odpor k práci, príležitosť, špatný príklad a nedostatočný dozor robia hlavne z ľudí zlodejov nevynímajúc ani mladistvých, u ktorých práve hlavná príčina toho, že sa mládež potuľuje a žobre, väzí v zanedbanej jeho výchove a nedostatočnom dozore so strany rodičov, poručníkov, opatrovníkov alebo dozorcov. Štátna správa vydaním rôznych opatrení usiluje o zákonitú úpravu tuláctva a žobráctva, poťažne o zdolanie, prekazenie týchže. Tento cieľ mal isteže pred očima zákonodarca, keď za účelom zachránenia od nebezpečenstva mravného úpadku takýchto opustených a mravnej